

2. Počet a struktura narozených

2.1 Vývoj počtu narozených a vícečetné porody

Počet živě narozených dětí dosáhl mezi roky 2005 až 2015 svého vrcholu v roce 2008, kdy se narodilo 119 570 dětí. Vyšší hodnota v minulosti byla naposledy evidována v roce 1993 (121 025 živě narozených dětí). Od roku 2005 do výše zmíněného roku 2008 počet živě narozených dětí soustavně rostl, následně až do roku 2013 klesal až na 106 751 a v posledních dvou letech bylo možné sledovat růst na 111 162 živě narozených dětí v roce 2015. Hrubá míra porodnosti (živě narozené děti na 1 000 obyvatel) se vyvíjela obdobně, takže ji spíše ovlivňovaly změny v počtu narozených dětí než v počtu obyvatel. Mezi roky 2005 a 2008 narostla z 10,0 ‰ na 11,5 ‰, vzápětí poklesla na 10,2 ‰, aby následně zaznamenala nárůst na hodnotu 10,5 ‰.

Poměr mezi narozenými chlapci a dívkami se výrazně neměnil a pohyboval se okolo 104 až 107 narozenými chlapci na 100 dívek, což je běžný stav ve všech rozvinutých zemích, kde není preference rodičů ve vztahu k pohlaví narozeného dítěte kulturně nebo sociálně podmíněná.

V letech 2005 až 2011 se každoročně mrtvě narodilo 272–319 dětí. Od roku 2012 nelze čísla s předcházejícím obdobím z důvodu změny definice mrtvě narozeného dítěte srovnávat. Snížila se totiž hranice pro rozlišení mrtvě narozeného dítěte od potratu a to z 1 000 na 500 gramů (více viz kapitola 1). Mrtvě narozených dětí tak přibýlo, když se jich v letech 2012 až 2015 narodilo v rozmezí 366–398. Zastoupení mrtvě narozených dětí na všech narozených se mezi roky 2005 až 2011 pohybovalo mezi 2,27–2,82 ‰, přičemž nejnižší hodnoty bylo dosaženo v roce 2008, kdy byl nejvyšší celkový počet narozených dětí. V posledních čtyřech letech dosahovala hodnota tohoto ukazatele 3,42–3,59 ‰.

Tab. 1 Narození podle vitality a pohlaví v letech 2005–2015

Rok	Narození celkem	Vitalita					Živě narození na 1 000 obyvatel	Mrtvě narození na 1 000 narozených
		živě	chlapci	dívky	počet chlapců na 100 dívek	mrtvě		
2005	102 498	102 211	52 453	49 758	105	287	10,0	2,80
2006	106 130	105 831	54 612	51 219	105	299	10,3	2,82
2007	114 947	114 632	58 475	56 157	107	315	11,1	2,74
2008	119 842	119 570	61 326	58 244	104	272	11,5	2,27
2009	118 667	118 348	60 368	57 980	105	319	11,3	2,69
2010	117 446	117 153	60 220	56 933	104	293	11,1	2,49
2011	108 990	108 673	55 789	52 884	106	317	10,4	2,91
2012	108 955	108 576	55 536	53 040	105	379	10,3	3,48
2013	107 117	106 751	54 702	52 049	105	366	10,2	3,42
2014	110 252	109 860	56 410	53 450	105	392	10,4	3,56
2015	110 764	111 162	56 817	53 947	106	398	10,5	3,59

Trend v počtu porodů prakticky kopíroval vývoj počtu narozených dětí. Mezi roky 2005 až 2008 narostl počet porodů z 100 546 na 117 429, poté následoval pokles na hodnotu 106 921 v roce 2011, který byl vystřídán nárůstem až na hodnotu 109 519 v roce 2015. Podíl vícečetných porodů měl v rozmezí let 2005 až 2010 spíše rostoucí tendenci, když se zvýšil z 1,93 % na 2,14 %. Absolutní většinu z nich (přes 99 %) tvořily porody dvojčat, zbytek byly porody trojčat kromě jednoho případu paterčat z roku 2013. Ve srovnání s počátkem 90. let 20. století (zhruba 1% podíl vícečetných porodů) došlo k výraznému zvýšení zastoupení vícečetných porodů, které souvisí zejména s vyšším podílem porodů z umělého oplodnění a také s vyšším průměrným věkem ženy při narození dítěte. V posledních letech však dochází k podstatnému snižování

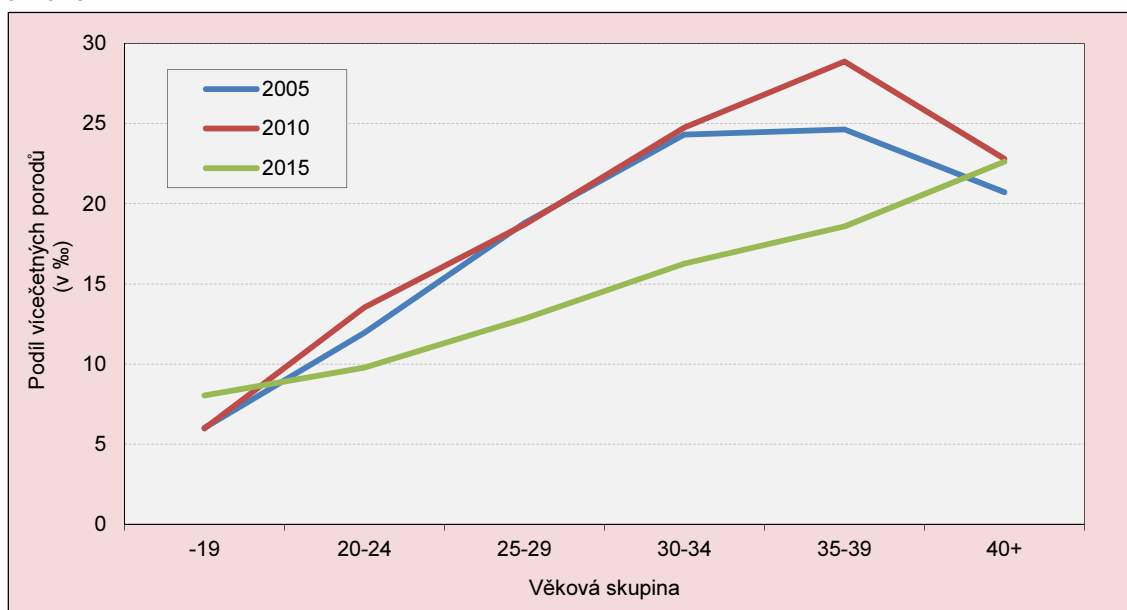
podílu vícečetných porodů až na 1,49 % v roce 2015, za kterým pravděpodobně stojí částečně i legislativa¹, která motivuje ženu k rozhodnutí o přenosu pouze jednoho embrya při umělém oplodnění.

Tab. 2 Porody podle četnosti v letech 2005–2015

Rok	Porody celkem	Četnost			Podíl vícečetných porodů (v %)
		jednočetné	dvojčetné	troj a vícečetné	
2005	100 546	98 607	1 926	13	1,93
2006	103 985	101 855	2 115	15	2,05
2007	112 605	110 285	2 298	22	2,06
2008	117 429	115 032	2 381	16	2,04
2009	116 261	113 869	2 378	14	2,06
2010	114 976	112 518	2 446	12	2,14
2011	106 921	104 862	2 049	10	1,93
2012	106 952	104 957	1 987	8	1,87
2013	105 310	103 518	1 779	13	1,70
2014	108 547	106 853	1 683	11	1,56
2015	109 519	107 889	1 617	13	1,49

Podíl vícečetných porodů spíše rostl s věkem matky, ale zatímco v letech 2005 a 2010 dosáhl vrcholu ve věkové kategorii 30–39 let a u žen ve věku 40 let a více byl již o něco nižší (zdravotní pojišťovny hradí 4 cykly umělého oplodnění do věku 39 let), tak v roce 2015 stoupal směrem ke starším věkovým kategoriím bez výjimky. V případě žen 40letých a starších dosáhl podíl vícečetných porodů 2,3 %, zatímco u nejmladší kategorie žen ve věku 19 let a méně bylo zastoupení vícečetných porodů pouze 0,8 %.

Graf 1 Podíl vícečetných porodů na všech porodech podle věkové skupiny matky v letech 2005, 2010 a 2015

2.2 Pořadí narozených

Struktura živě narozených podle pořadí narození se ve sledovaných letech příliš nezměnila. Podíl narozených prvního pořadí se pohyboval v rozmezí 46,4 % – 49,0 %, přičemž nejvyšších hodnot dosahoval v letech 2005 a 2006, kdy byl počet živě narozených dětí nejnižší. Živě narození druhého pořadí se podíleli na všech živě narozených z 36,9 % – 38,9 % v období 2005–2015 s nejnižším podílem v letech 2005 a

¹ Od 1. 4. 2012 nabyla účinnosti novela zákona o veřejném zdravotním pojištění (č. 48/1997 Sb.), podle níž stát hradí čtyři cykly umělého oplodnění za předpokladu, že v prvních dvou cyklech došlo k přenosu jednoho embrya. V ostatních případech jsou hrazeny pouze tři cykly.

2006. Rozmezí podílu u třetího a vyššího pořadí bylo 14,0 % – 15,1 %, opět s nejnižšími hodnotami v rocích na začátku sledovaného období.

Tab. 3 Živě narození podle pořadí narození v letech 2005–2015

Rok	Živě narození celkem	Pořadí živě narozených			Pořadí živě narozených (v %)		
		1.	2.	3.+	1.	2.	3.+
2005	102 211	49 930	37 993	14 288	48,8	37,2	14,0
2006	105 831	51 823	39 038	14 970	49,0	36,9	14,1
2007	114 632	54 050	43 400	17 182	47,2	37,9	15,0
2008	119 570	56 941	45 291	17 338	47,6	37,9	14,5
2009	118 348	56 039	45 206	17 103	47,4	38,2	14,5
2010	117 153	54 331	45 514	17 308	46,4	38,9	14,8
2011	108 673	50 989	42 156	15 528	46,9	38,8	14,3
2012	108 576	51 476	41 826	15 274	47,4	38,5	14,1
2013	106 751	51 092	40 078	15 581	47,9	37,5	14,6
2014	109 860	52 106	41 196	16 558	47,4	37,5	15,1
2015	110 764	53 223	41 276	16 265	48,1	37,3	14,7

Výsledky mohou být drobně ovlivněny metodologickou změnou platnou od roku 2014 (viz kapitola 1). Vzhledem k nízkému počtu mrtvě narozených dětí je však vliv na data o pořadí narození minimální.

2.3 Rodinný stav matky

Jednu z nejvýraznějších proměn reprodukce v České republice je možné sledovat ve struktuře narozených dětí podle rodinného stavu jejich matky související zejména se změnou struktury žen podle rodinného stavu. Zatímco v roce 2005 byl podíl živě narozených svobodné matce 25,2 %, tak o deset let později to bylo již 42,3 % (v absolutním vyjádření nárůst z 25 753 na 46 887). Naopak podíl narozených vdaným ženám poklesl za stejné období z 68,3 % na 52,2 %. Mezi roky 2005 a 2008 počty živě narozených dětí vdaným matkám ještě v absolutních číslech rostly (i když podíl klesal) díky celkovému nárůstu množství narozených dětí. V dalších letech ovšem následoval pokles počtu až na 57 788 v roce 2015.

Tab. 4 Živě narození podle rodinného stavu matky v letech 2005–2015

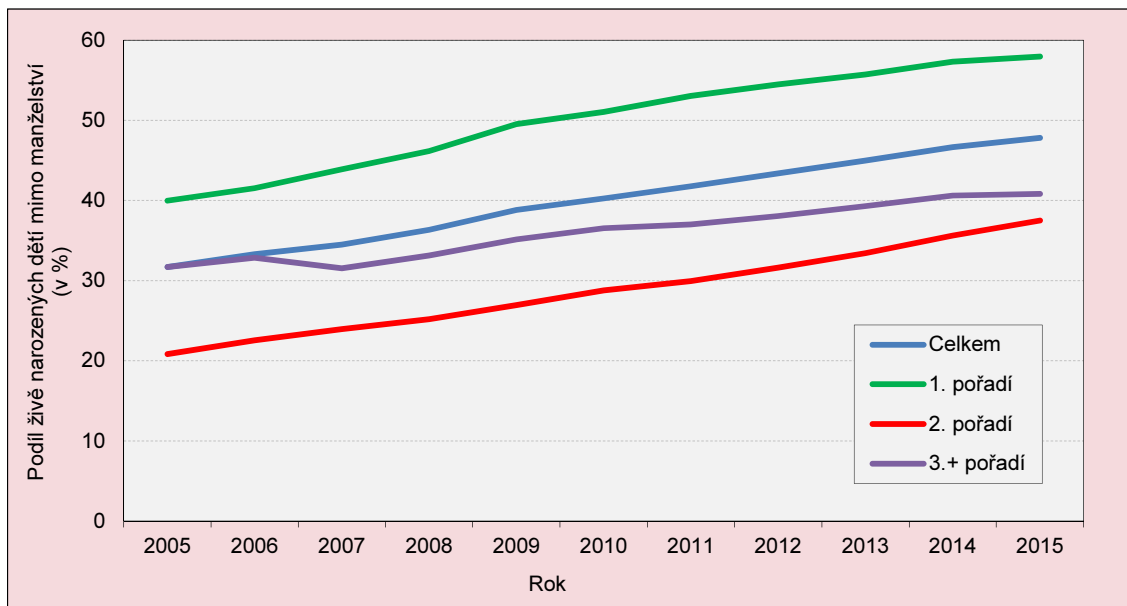
Rok	Živě narození celkem	Rodinný stav matky (abs.)				Rodinný stav matky (v %)			
		Svobodná	Vdaná	Rozvedená	Ovdovělá	Svobodná	Vdaná	Rozvedená	Ovdovělá
2005	102 211	25 753	69 802	6 354	302	25,2	68,3	6,2	0,3
2006	105 831	28 292	70 572	6 674	293	26,7	66,7	6,3	0,3
2007	114 632	32 026	75 095	7 208	303	27,9	65,5	6,3	0,3
2008	119 570	35 541	76 113	7 617	299	29,7	63,7	6,4	0,3
2009	118 348	38 060	72 394	7 610	284	32,2	61,2	6,4	0,2
2010	117 153	39 529	69 989	7 389	246	33,7	59,7	6,3	0,2
2011	108 673	38 666	63 252	6 514	241	35,6	58,2	6,0	0,2
2012	108 576	40 581	61 488	6 299	208	37,4	56,6	5,8	0,2
2013	106 751	41 655	58 751	6 134	211	39,0	55,0	5,7	0,2
2014	109 860	44 985	58 593	6 089	193	40,9	53,3	5,5	0,2
2015	110 764	46 887	57 788	5 911	178	42,3	52,2	5,3	0,2

Celkový podíl živě narozených dětí mimo manželství postupně narostl z 31,7 % v roce 2005 na 47,8 % o deset let později. Nejčastěji se děti nevdaným matkám rodí v prvním pořadí, v roce 2015 se jednalo o 58,0 % ze všech prvorozených (nárůst ze 40,0 % v roce 2005). Druhý nejvyšší podíl byl zaznamenán u narozených ve třetím nebo vyšším pořadí, kde byl ovšem nárůst podílu v čase nejméně výrazný (z 31,7 % na 40,8 % mezi roky 2005–2015). Děti narozené ve druhém pořadí se stále nejčastěji rodí do manželství, i když zde podíl dětí narozených mimo manželství narostl relativně nejvíce (z 20,8 % na 37,5 %) a přiblížil se ke konci sledovaného období hodnotě za narozené ve třetím a vyšším pořadí.

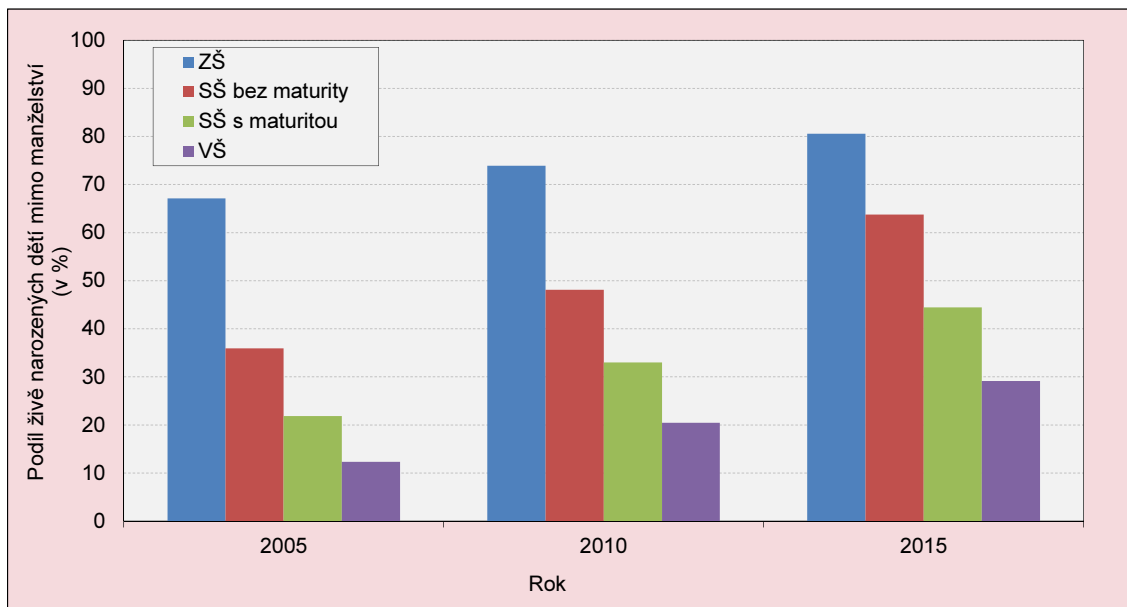

Zastoupení dětí narozených mimo manželství je také značně diferencováno podle nejvyššího ukončeného vzdělání – s rostoucí úrovní vzdělání podíl dětí narozených mimo manželství klesá. U matek se základním nebo nižším vzděláním byl podíl nejvyšší a narostl z 67,1 % na 80,5 % mezi roky 2005 až 2015. Naopak nejnižších hodnot dosahovaly vysokoškolsky vzdělané matky, u nichž se ovšem podíl v poslední dekádě zvýšil relativně nejvíce z 12,3 % na 29,1 %. Mezi těmito dvěma skupinami se nachází středoškolsky vzdělané ženy bez maturity s 63,8% zastoupením dětí narozených mimo manželství v roce 2015 a středoškolačky s maturitou s 44,5% podílem ve stejném roce.

Graf 2 Podíl živě narozených dětí mimo manželství podle pořadí v letech 2005, 2010 a 2015

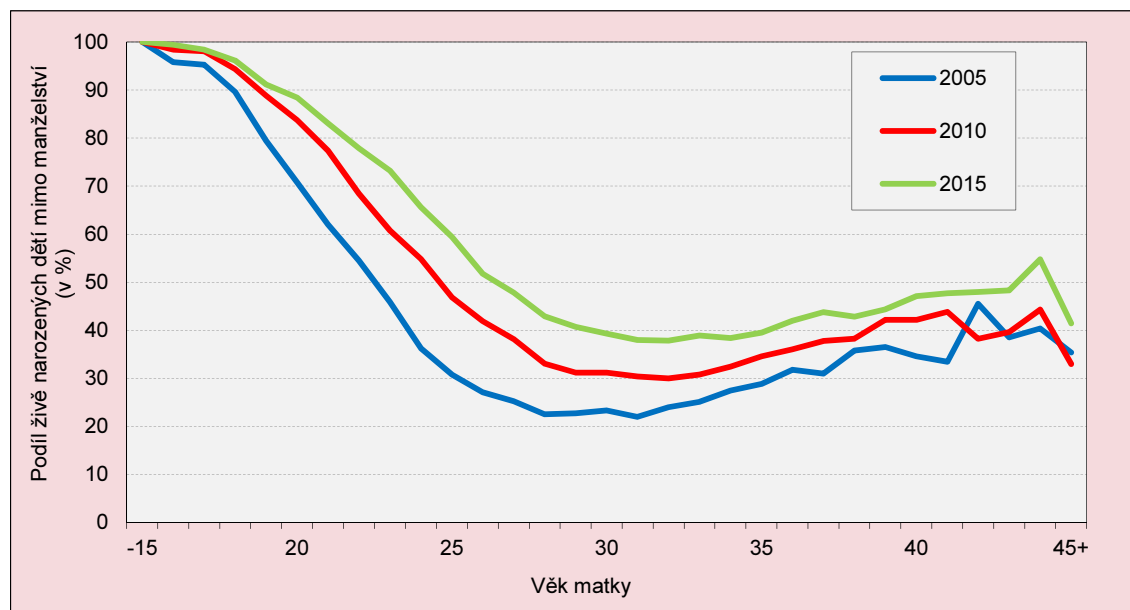
Graf 3 Podíl živě narozených dětí mimo manželství podle vzdělání matky v letech 2005, 2010 a 2015

Nárůst podílu mimomanželsky narozených dětí byl v poslední dekádě zaznamenán v každém věku matky. Nejvíce, více než o polovinu, narostl u 23 až 33letých matek. Před deseti lety byly nejnižší hodnoty evidovány ve věcích 28 až 32 let (pod 25 %). V roce 2015 byl podíl nejnižší (pod 40 %) u matek ve věkovém rozpětí 30 až 35 let. Věky, kde se rodí nemanželské děti v nejnižším procentu, se následně posunuly do staršího věku matky, obdobně jako se posunulo časování rození dětí. Nejvyššího podílu dětí narozených mimo manželství dosáhly nejmladší matky (nad 90 % u mladších 20 let v roce 2015). Hodnoty podílu se

s rostoucím věkem tedy snižovaly až do výše uvedených skupin s nejnižším zastoupením nemanželských dětí. Směrem k vyššímu věku pak byl patrný další nárůst, když skupina matek 40letých a starších dosahovala v roce 2015 podílu 47,5 %.

Graf 4 Podíl živě narozených dětí mimo manželství podle věku matky v letech 2005, 2010 a 2015

2.4 Vzdělání matky

Počty živě narozených dětí podle nejvyššího ukončeného vzdělání matky byly ovlivněny měnící se strukturou žen v reprodukčním věku podle vzdělání. Výběrové šetření pracovních sil udává², že mezi roky 2005 až 2015 došlo k poklesu zastoupení žen ve věku 15–49 let se základním nebo nižším vzděláním z 25,2 % na 17,7 % a v případě středoškolsky vzdělaných bez maturity z 30,6 % na 27,6 %. Naopak mírně narostl podíl žen se středoškolským vzděláním s maturitou z 35,4 % na 36,9 % a výrazně vzrostl podíl vysokoškolsky vzdělaných z 8,8 % na 17,8 %.

Tab. 5 Živě narození podle vzdělání matky v letech 2005–2015

Rok	Živě narození celkem	Vzdělání matky				
		Základní	Středoškolské bez maturity	Středoškolské s maturitou	Vysokoškolské	Nezjištěno
2005	102 211	11 779	32 632	43 272	14 528	.
2006	105 831	12 318	31 603	45 635	16 275	.
2007	114 632	12 528	33 779	49 970	18 185	170
2008	119 570	12 365	32 806	52 032	21 190	1 177
2009	118 348	12 538	30 482	50 371	22 917	2 040
2010	117 153	12 461	26 922	48 035	25 225	4 510
2011	108 673	11 571	23 400	43 278	26 163	4 261
2012	108 576	11 739	21 927	41 578	28 888	4 444
2013	106 751	10 845	19 714	39 908	29 760	6 524
2014	109 860	10 756	18 948	39 268	31 873	9 015
2015	110 764	10 004	17 445	44 877*	25 409	13 029

* z toho 9 273 živě narozených dětí matkám s vyšším odborným vzděláním

Subpopulací, která nejčastěji v Česku rodí děti, jsou z pohledu nejvyššího ukončeného vzdělání středoškolsky vzdělané ženy s maturitou. Jejich zastoupení ovšem kleslo z 42,3 % v roce 2005 na 35,7 %

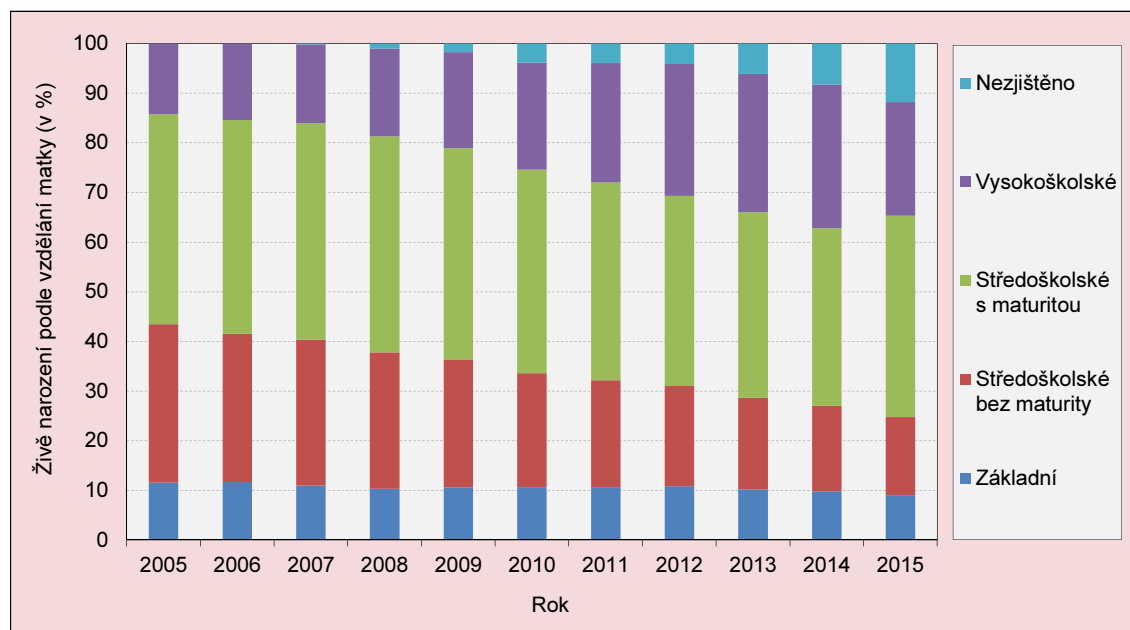
² Viz <https://www.czso.cz/csu/czso/101r-k-vek-a-vzdelani-populace--xrc84xlnq>

v roce 2014 (vývoj nebyl plynulý). V roce 2015 došlo k nárůstu na 40,5 %, který ovšem souvisel spíše s rozlišením nové kategorie matek s vyšším odborným vzděláním, resp. s jejím zařazením v předchozím období. Je totiž pravděpodobné, že byla v nemalé míře v hlášeních o narození zaměňována s vysokoškolsky vzdělanými ženami³. Z toho důvodu lze v datech vidět (viz tab. 5) pokles živě narozených dětí u žen s nejvyšším stupněm vzdělání a naopak nárůst u středoškolsky vzdělaných matek s maturitou, kam byla kategorie vyšších odborných škol zařazena v této analýze. Z dlouhodobého hlediska absolutní počty živě narozených dětí matkám s maturitou nejprve v období 2005 až 2008 rostly a to v souvislosti s obecným nárůstem počtu narozených dětí z 43 272 na 52 032. Poté následoval pokles až na 39 268 v roce 2014 a výše vysvětlený nárůst v posledním sledovaném roce na 44 877 živě narozených dětí.

Druhou nejčastější skupinou rodiček byly na začátku období matky se středoškolským vzděláním bez maturity, u nichž ale došlo k výraznému poklesu zastoupení z 31,9 % v roce 2005 na 15,7 % o deset let později. Absolutní pokles byl z 32 632 na 17 445 živě narozených dětí ve stejném období, byť mezi roky 2005 a 2008 počty kolísaly mezi 31 603 až 33 779 dětmi. Od roku 2011 se však druhou nejčastější subpopulací matek podle úrovně vzdělání staly vysokoškolsky vzdělané matky. Jejich zastoupení vzrostlo z 14,2 % v roce 2005 na 29,0 % v roce 2014, poté následoval pokles na 22,9 % v posledním sledovaném roce (viz předchozí odstavec). Absolutní počty vzrostly z 14 528 na 31 879 živě narozených dětí mezi roky 2005 a 2014, poslední rok přinesl pokles na 25 409.

Graf 5 Živě narození podle vzdělání matky v letech 2005–2015 (v %)

Nejméně se v datech o vzdělání matek při porodu vyskytuje kategorie žen se základním nebo nižším vzděláním. Jejich zastoupení navíc za posledních deset let ještě z 11,5 % na 9,0 %. V souvislosti s nárůstem úrovně plodnosti v druhé polovině první dekády 21. století jejich absolutní počet vzrostl z 11 779 v roce 2005 na 12 318–12 538 v období let 2006–2010, poté došlo k postupnému poklesu až na 10 004 živě narozených dětí v roce 2015.

Od roku 2007 není nejvyšší ukončené vzdělání ženy povinně vyplňovanou položkou na hlášení o narození dítěte a počet živě narozených dětí s nezjištěnou úrovní vzdělání matky tak narostl ze 170 v roce 2007 na 13 029 v roce 2015 (11,8 % z celku).

³ Je také pravděpodobné, že ne všechny zpravodajské jednotky zareagovaly včas na změnu sledované vzdělanostní stupnice a pod kódem pro vyšší odborné vzdělání dále uváděly vzdělání vysokoškolské.

2.5 Státní občanství narozených

Počet živě narozených dětí s odvozeným⁴⁾ cizím státním občanstvím se mezi roky 2005 až 2009 zvýšil z 1 528 na 3 104. Následovaly dva roky, kdy došlo k mírnému poklesu na 2 959 v roce 2011 a poté byl zaznamenán opětovný nárůst až na 3 631 živě narozených dětí v roce 2015. Pořadí cizích státních občanství na prvních pěti místech se od roku 2007 neměnilo. Nejvyšší počet dětí mělo odvozeno občanství Vietnamu, Ukrajiny, Slovenska, Ruska a Mongolska. V roce 2005 obsadily páté místo děti s francouzským státním občanstvím a o rok později s čínským. Ve všech sledovaných letech dominovaly živě narozené děti s odvozeným občanstvím Vietnamu a Ukrajiny, které tvořily více než polovinu všech dětí s cizím státním občanstvím.

Tab. 6 Živě narození podle státního občanství* v letech 2005–2015

Rok	Živě narození celkem	Státní občanství					
		Cizí státní občanství	Vietnam	Ukrajina	Slovensko	Rusko	Mongolsko
2005	102 211	1 518	517	288	192	104	23
2006	105 831	1 725	608	315	241	105	30
2007	114 632	2 094	767	431	249	108	74
2008	119 570	2 666	913	604	304	134	90
2009	118 348	3 104	947	775	434	170	128
2010	117 153	3 034	862	795	437	168	135
2011	108 673	2 959	893	430	413	191	121
2012	108 576	3 270	1 104	737	389	225	123
2013	106 751	3 345	965	781	459	225	178
2014	109 860	3 482	996	846	530	204	146
2015	110 764	3 631	1 041	917	509	234	110

* Výběr a řazení občanství podle četností v roce 2015. Od roku 2007 se pořadí na prvních pěti místech neměnilo.

Celkově se v České republice roce 2015 živě narodilo 6 520 dětí matkám a 6 757 otcům s cizím státním občanstvím. Při rozlišení jednotlivých státních občanství rodičů dlouhodobě dominovaly matky a otcové se slovenským státním občanstvím. V roce 2015 se jednalo o 2 293 matek a 1 926 otců. Vzhledem k tomu, že děti s odvozeným slovenským státním občanstvím bylo pouze 509, tak je zřejmé, že se z větší části jednalo o děti smíšených česko-slovenských párů a dítěti bylo přiřazeno české občanství. Oproti tomu u vietnamského občanství se počty živě narozených dětí pohybovaly okolo jednoho tisíce u matky, otce i v případě odvozeného občanství dítěte. Většinou se tak dítě narodilo homogennímu páru z hlediska státní příslušnosti.

Tab. 7 Živě narození podle země narození* matky v letech 2012–2015

Rok	Živě narození celkem	Země narození matky					
		Cizí země	Slovensko	Ukrajina	Vietnam	Rusko	Polsko
2012	108 576	6 336	2 384	1 070	1 179	340	119
2013	106 751	6 693	2 541	1 170	1 046	347	153
2014	109 860	6 975	2 624	1 245	1 065	377	168
2015	110 764	7 530	2 894	1 360	1 117	437	183

* Výběr a řazení země narození matky podle četností v roce 2015.

Od roku 2012 byla na hlášení o narození zařazena položka se zemí narození obou rodičů. Počet živě narozených dětí, jejichž matka se nenarodila v České republice, byl výrazně (zhruba dvakrát) vyšší než počet dětí s odvozeným cizím státním občanstvím, a také o něco vyšší než počet dětí s jedním rodičem cizincem. Mezi roky 2012 a 2015 se jejich počet zvýšil z 6 336 na 7 530. Nejčastěji se jednalo o živě

⁴ Státní občanství dítěte se na statistickém hlášení přímo nesleduje, je odvozováno od občanství rodičů. Cizí státní občanství ČSÚ udává pouze u dětí, u kterých ani jeden z rodičů neměl v době narození dítěte státní občanství ČR.

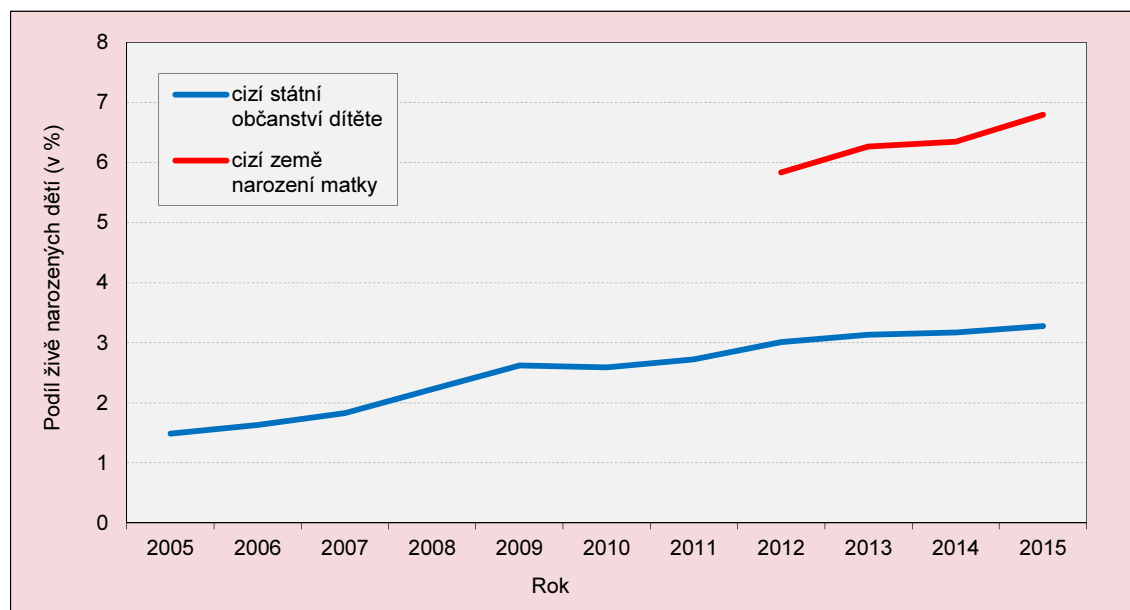

narozené děti matkám, které se narodily na Slovensku, Ukrajině, Vietnamu a Rusku – tyto státy se nacházely mezi prvními čtyřmi ve všech sledovaných letech. V roce 2012 a 2013 bylo na pátém místě Mongolsko, zatímco v letech 2014 a 2015 Polsko. Pořadí vždy dominovaly živě narozené děti matkám, které se narodily na Slovensku se zhruba 38% zastoupením. Výrazně vyšší zastoupení těchto dětí oproti dětem s odvozeným slovenským státním občanstvím lze vysvětlit tím, že se jedná pravděpodobně o ženy, které se narodily na Slovensku a přijaly české občanství, nebo o slovenské občanky, jejichž partner a otec dítěte měl české občanství.

Podíl živě narozených dětí s cizím státním občanstvím měl vzestupnou tendenci – stoupl z 1,5 % v roce 2005 na 3,3 % o deset let později. Za děti se státem narození matky mimo Českou republiku existuje časová řada pouze od roku 2012, ale i zde byl patrný nárůst z 5,8 na 6,8 % mezi roky 2012 a 2015.

Graf 6 Podíl živě narozených dětí s cizím státním občanstvím a cizím státem narození matky* v letech 2005-2015

* Data o státu narození matky jsou dostupná až od roku 2012

2.6 Sezónnost narozených

Porody dětí nejsou tak výrazně sezónně podmíněny jako například sňatky. V posledních deseti letech byl nejvyšší počet živě narozených dětí (suma za celé období, očištěná od odlišného počtu kalendářních dní v měsíci) v červenci, červnu, září a srpnu. Naopak nejnižší počty bylo možné nalézt v prosinci, listopadu a lednu.

K porovnání sezónnosti nejlépe slouží měsíční indexy, které jsou vypočítány tak, že se počet živě narozených dětí v daném měsíci a roce očistí od odlišného počtu kalendářních dní a vztáhne se k průměrnému měsíčnímu počtu v určitém roce. Hodnoty indexu se v období 2005 až 2015 vždy pohybovaly v rozmezí 0,88 až 1,11. Měsícem s nejvyššími hodnotami indexu byl červenec (rozmezí 1,05 až 1,11) a naopak nejnižších hodnot dosahoval prosinec (mezi 0,88 až 0,96).

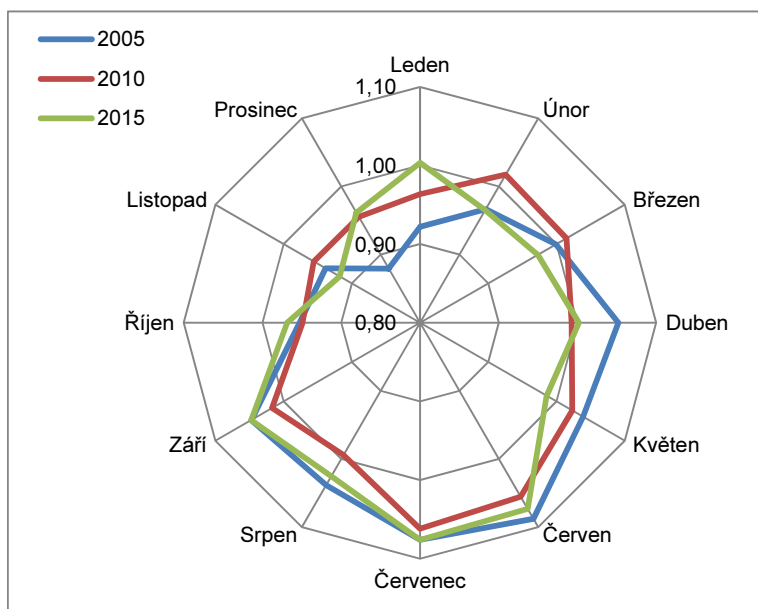
Při srovnání začátku a konce sledovaného období 2005 až 2015 lze pozorovat, že méně časté pro narození dítěte se staly měsíce duben a květen, které se v letech 2005 a 2006 pohybovaly v nadprůměrných hodnotách indexu, zatímco ke konci období již byly spíše mezi průměrnými měsíci. Naopak leden se z výrazně podprůměrného měsíce z hlediska počtu narozených dětí stal spíše průměrným.

Tab. 8 Živě narození podle kalendářních měsíců v letech 2005–2015

Měsíc	Rok										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celkem	102 211	105 831	114 632	119 570	118 348	117 153	108 673	108 576	106 751	109 860	110 764
Leden	8 004	8 080	9 089	9 905	9 726	9 588	8 906	8 687	8 937	9 043	9 439
Únor	7 581	7 866	8 458	9 235	8 829	9 148	8 525	8 538	7 872	8 132	8 203
Březen	8 676	8 788	9 459	9 597	9 627	10 098	9 405	9 117	8 865	9 135	9 152
Duben	8 838	8 978	9 162	9 985	9 868	9 557	8 799	8 940	8 462	8 968	9 120
Květen	9 023	9 294	9 918	10 446	9 996	10 184	9 248	9 282	9 261	9 116	9 272
Červen	9 139	9 268	9 918	10 440	10 388	10 164	9 652	9 074	9 064	9 677	9 768
Červenec	9 343	9 436	10 380	11 063	11 115	10 568	9 945	9 698	10 053	10 318	10 120
Srpen	9 015	9 245	10 265	10 540	10 353	9 894	9 662	9 640	9 491	9 474	9 645
Září	8 801	9 097	9 737	10 312	10 290	9 792	9 346	9 072	9 242	9 738	9 535
Říjen	8 271	9 094	9 641	9 561	9 627	9 447	8 843	9 236	8 796	9 065	9 110
Listopad	7 885	8 338	9 227	9 068	8 987	9 205	8 044	8 734	8 310	8 350	8 355
Prosinec	7 635	8 347	9 378	9 418	9 542	9 508	8 298	8 558	8 398	8 844	9 045

Graf 7 Měsíční indexy* živě narozených dětí v letech 2005, 2010 a 2015

* Počet živě narozených dětí v daném měsíci a roce očištěný od rozdílného počtu kalendářních dní v měsíci byl vztažen k průměrnému měsíčnímu počtu ve sledovaném roce.

2.7 Porodní hmotnost

Nejčastěji se v České republice rodí děti s porodní hmotností mezi 3 000 a 3 499 gramy. Mezi lety 2005 až 2015 se na celkovém počtu živě narozených dětí podílely z 38,4 % – 38,7 %. Jasný trend v čase nebyl v této kategorii zřejmý. Zastoupení kategorií s nižší porodní hmotností ovšem většinou rostlo. Podíl živě narozených dětí s porodní hmotností mezi 2 500 až 2 999 g vzrostl z 16,4 % na 18,1 % při srovnání let 2005 a 2013 a podíl dětí s hmotností 2 000 až 2 499 g narostl ve stejném období z 4,4 % na 5,2 %. V posledních dvou letech lze ale sledovat mírný pokles zastoupení obou kategorií na 17,6 , resp. 4,9 % v roce 2015.

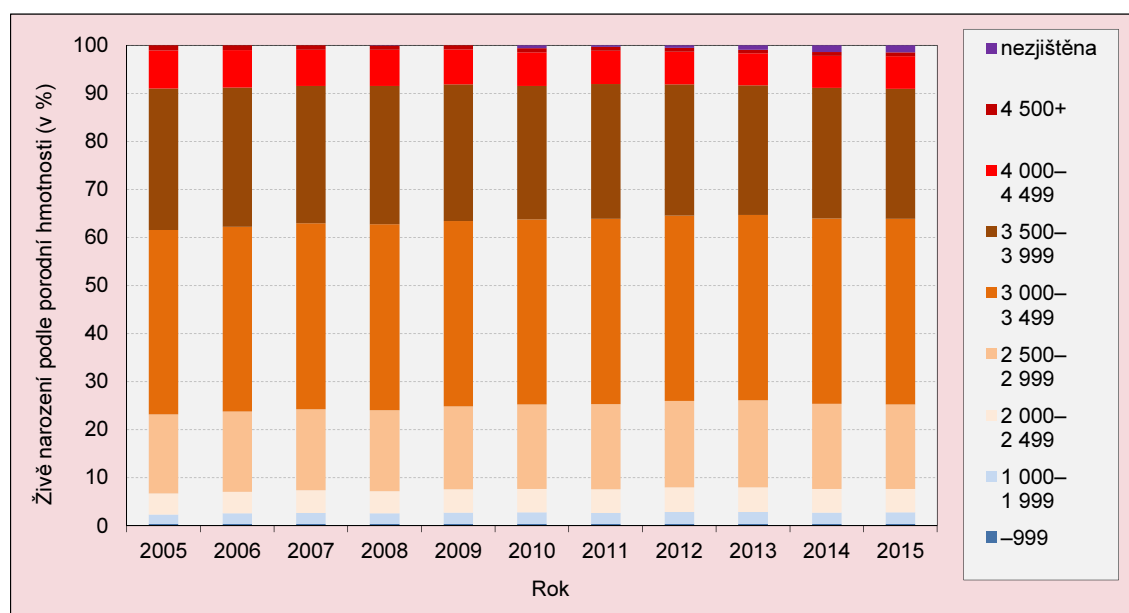
Naopak u kategorií s vyšší porodní hmotností nad 3 499 gramů byl trend opačný a jejich podíl do roku 2013 klesal, aby v dalších dvou letech zase mírně narostl. Například u kategorie dětí s porodní hmotností 3 500 až 3 999 gramů se jejich podíl snížil z 29,4 % v roce 2005 na 27,0 % v roce 2013, zatímco v roce 2015 byl nepatrně vyšší – 27,1 %.

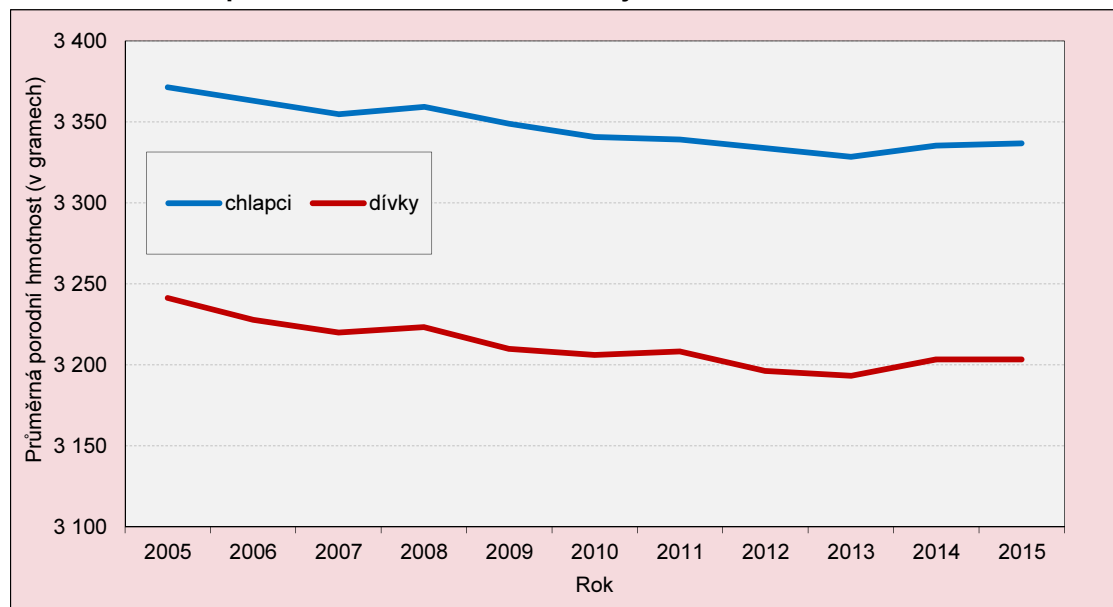
Tab. 9 Živě narození podle porodní hmotnosti v letech 2005–2015

Rok	Živě narození celkem	Porodní hmotnost								
		-999	1 000–1 999	2 000–2 499	2 500–2 999	3 000–3 499	3 500–3 999	4 000–4 499	4 500+	nezjištěna
2005	102 211	385	2 029	4 456	16 808	39 280	30 051	8 124	1 078	.
2006	105 831	421	2 303	4 791	17 680	40 633	30 731	8 204	1 068	.
2007	114 632	430	2 637	5 440	19 281	44 362	32 800	8 592	1 090	.
2008	119 570	472	2 647	5 524	20 123	46 255	34 407	9 022	1 086	34
2009	118 348	483	2 794	5 746	20 417	45 592	33 732	8 565	1 019	.
2010	117 153	446	2 812	5 718	20 652	45 039	32 586	8 216	1 012	672
2011	108 673	450	2 486	5 324	19 256	41 917	30 482	7 533	848	377
2012	108 576	463	2 626	5 575	19 551	41 899	29 667	7 370	871	554
2013	106 751	440	2 606	5 515	19 310	41 174	28 835	7 073	816	982
2014	109 860	418	2 608	5 417	19 457	42 361	29 891	7 302	858	1 548
2015	110 764	453	2 631	5 382	19 533	42 755	30 000	7 523	864	1 623

Graf 8 Živě narození podle porodní hmotnosti v letech 2005–2015 (v %)

Graf 9 Průměrná porodní hmotnost živě narozených dětí v letech 2005–2015

Průměrná porodní hmotnost chlapců byla v letech 2005 až 2015 o zhruba 4 % (resp. 130–140 gramů) vyšší než u dívek. Vývoj průměrné hmotnosti byl u obou pohlaví obdobný. Mezi roky 2005 až 2013 bylo možné pozorovat spíše pokles (výjimku tvořily roky 2008 u obou pohlaví a 2011 v případě dívek, kdy došlo k mírnému nárůstu) průměrné porodní hmotnosti – u chlapců to bylo z 3 371 na 3 328 gramů a u dívek z 3 241 na 3 193. V posledních dvou letech se hodnoty u obou pohlaví mírně zvýšily a to na 3 337 gramů u chlapců a 3 203 gramů v případě dívek. Obecný pokles porodní hmotnosti souvisí zejména s rostoucím průměrným věkem ženy při porodu a vyšším zastoupením vícečetných porodů.

